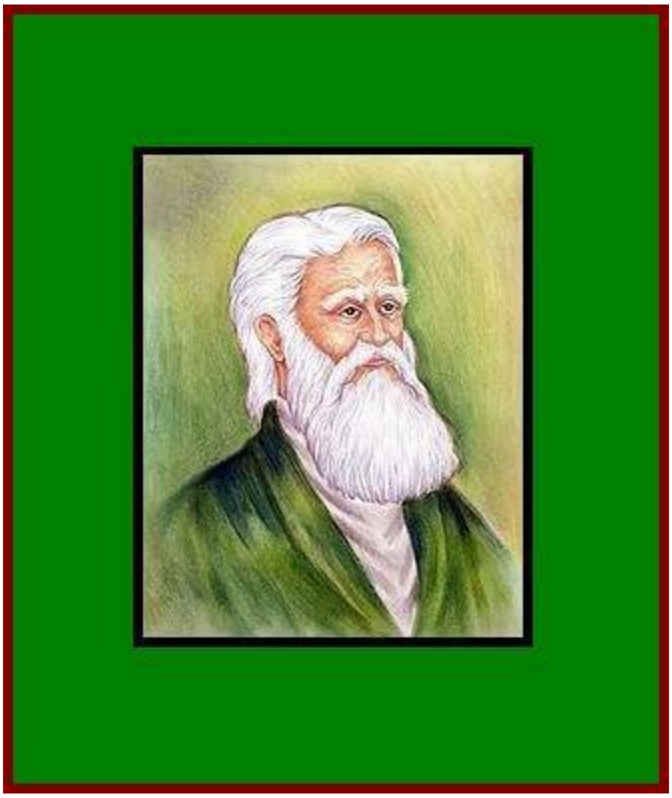

دستراونومیالي رحمان بابا د روحاني، تصوفي،عرفاني، ادبي او فرهنګي شخصیت په هکله یو څوخبرې

زموږ په تاریخي، لرغوني او ادب پاله هیواد افغانستان کې د پښتو ادب په تاریخ کې
پوهان، لیکوالان او شاعران هغه درنې ځیرې او روښانه مشالونه دي،چې زموږ دپښتو
ادب یې دخپلو لیکنو او آثارو په وسیله خیرازه او ژوندی ساتلې دی. دپښتو ادب په ډګر کې د دغو علمي، ادبي او فرهنګي
شخصیتونوآثار به تل ژوندي [illegible] زموږ [illegible] پوهانو
لیکوالانو، ادیبانو، فرهنګیانو [illegible] شاعرانو [illegible] دخپلو آثارو کې د [illegible] او [illegible] ونډ
مختلف حالات او اړخونو په ډیر عالمانه او علمي څیړنیزو، تحلیلونو، تصویرونو او فکرونوکې دقلم په ژبه لیکلي او بیان
کړي دي، چې د دوی دا لوړ علمي، څیړنیز، ادبي اوفرهنګي مقام اومنزلت زموږ دخلکو په زړونو کې دتل لپاره ژوندی او
ددوی کارنامې دقدر او ستاینې وړ دي .
دا دعلم، ادب او فرهنګ دوستانو او د ټولو هغو خلکو، چې دعلم، پوهې، ادب او فرهنګ سره ځانګړې مینه لري انساني دنده
ده، چې د خپلو علمي، تاریخي، سیاسي، ادبي، فرهنګي او ملي شخصیتونو ویاړنې او کارنامې د دوی د آثارو په رڼا کې
دراتلونکو نسلونو دروزنې او پالنې او لارښوونې لپاره ژوندي وساتي . دا جوته ده، چې د دغو شخصیتونویادول او د دوی
پرآثارو علمي او څیړنیزې کره کتنې او د غونډو، سمینارونواو کنفرانسونو جوړول داوسنیو او راتلونکوځوانونسلونو د ودې
اوپرمختګ لپاره کارنده او ژور اغیز لري .
یو له دغو روښانه او ځلانده ستوروڅخه،چې دشعراوشاعرۍ پوسیله یې زموږ دپښتو
ادب ډیوې بلې ساتلې دي دپښتو ژبې نامتو،عالم اومتفکر شاعرعبدالرحمان بابادی . زه باور لرم، چې زموږ درنو لیکوالانو
د رحمان بابا د هر اړخیز شخصیت په هکله ډیرې زیاتې لیکنې کړې دي، خو زه هم دې ته وهڅیدم او ځان ته مې دا حق
ورکړ، چې دده د علمي، روحاني او ادبي شخصیت په هکله یو څو کرښې ولیکم .

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای بخښلي عبدالرحمان بابا د اروانښادعبدالستارخان مومند زوی دی، چي په یوه علم پروره او غریبه کورنی کي په (۱۰۴۲) هجري قمري کال کي په(بهادر کلي)کي ، چي د پیښور ښار په جنوبي اړخ کي پروت دی نړی ته سترگي غړولي دي .
د عبدالرحمان بابا د دیوان په یوه سریزه کي لیکل شوي دي، چي عبدالرحمان بابا د پښتو د سجره نسبت له مخي (سړبن) په سړبن کي (غوریاخیل) او په غوریاخیلو کي (مومند)په مومندو کي (دویزی)او په دویزو کي (ابراهیم خیل) دی .
که څه هم رحمان بابا په قوم مومند دی خو دی ځان کومي قبیلي ته نه منسوبوي او ځان د خدای(ج)دپاکي میني رینتیني عاشق بولي او د خدای په مینه کي ډوب دی . اود تعصب او ځان ستاینی څخه کرکه لري او د وروروليَ، انساني مناسباتو او دنیوي اوآخروي نیکمرغیو لارې چارې خلکو ته ور په گوته کوي . لکه چي وایي :

زه عاشق یم سرو کار مي دی له عشقه نه خلیل نه داودزی یم نه مومند

اویاوایي:
دا دنیا خدای له عشقه پیدا کړې دجمله وو مخلوقاتوپلار دی دا

اویاوایي:
په هر دم کي نوې نوې تماشي کړم زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم

اویاوایي:
هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمانه تل تر تله بر قرار دی رب زما

او یاوایي:
که محنت که مشقت دی خو د دین دی په کار نه دی بل محنت په دا دنیا
بی له خدایه هر چي دي همه فاني دی که لذت دی که زینت په دا دنیا

اویاوایي:
چي په ورځ د شیخی لافي کړې رحمانه! په شپه مي له میفروشه غواړې ولې؟

اویاوایي:
بد په بدو پښیماني کاندي رحمانه! ته په خپلو بدو نه شوې پښیمان ولې؟

او یا وایي :
دوست دشمن د سړي واړه خپل عمل دی هم په دا مقدار یې اجر موی په موی شي

او یا وایي :
د اوبو اصل له خاورو پیدا کیږي خاکساران دخاکسارانوآبروی شي

اویاوایي:
دوباره دې راتله نشته په دنیا نن دې وخت دی که دروغ کړې که رښتیا

اویاوایي:
دا دنیا ده بې وفا بې وفا ده بې بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:

نور عالم که د دنیا غمونه کاندي   درحمان سره دې غم دآخرت وي

عبدالرحمان بابا یو تکړه ادیب، دیني عالم او د روحاني دنیا مشر و. د رحمان بابا له نوم او روحاني شخصیت سره زموږ خلک او په تیره بیا ټول پښتانه آشنا دي .
محمد هوټک په خپل یو مشهور اثر کې، چې پټه خزانه نومیږي د رحمان بابا د پیژندګلوی په هکله داسي لیکي :
(رحمان بابا د فقهي اوتصوف کتابونه پخپله سیمه پیښور کې له محمدیوسفزي ښخه لوستي او بیا دلوړې زده کړې لپاره کوهاټ ته تللی دی، ډیر علوم او مروجه کتابونه یې هلته ولوستل پس له لوستلو ښخه یو لوی عالم شو.)
وایي چې : رحمان بابا په کوهاټ کې د اسلامي او دیني تعلیماتوتر ځنګ داروابناد حاجي بهادر کوهاټي (رح) چې یو روحاني شخصیت و، طریقه او لاس نیوی کړی دی،
رحمان بابا وروسته له زده کړې ښخه بیرته خپلي سیمي پیښور ته راغی او په (هزار خانی) کي میشت شو او د ژوند تر پایه هلته اوسیدو.
هغه دکوچینوالي ښخه لوړ ادبي استعداد درلود، او په ځورلس کلنی کې یې په شعر ویلو پیل کړی دی. ویل کیږي : هغه وخت چې رحمان بابا ته د شعر الهام وشواودی په حقیقي عشق پوه شو، ده دنیا پریښوده او دنیایي کارونو ته یې شا کړه، د خلکو او ټولني ښخه لرې ګرځیدو. وایي چې : ده به تل ژړل او د ده ژړا د حقیقي عشق دسوز له عمله وه اوپه تل پاته توګه یې پر مخ د اوښکو ویالي رواني وې ، ملګرو او دوستانو به یې همیشه اوښکې تر سترګو جاري لیدلې.خوځو موده وروسته یوشمیر عالمان،روحاني واعظان او د دین مرشدان ده ته ورغلل او د ده نه یې غوښتنه وکړه چې د خلوت ښخه راووځي اودخلکواوټولنیزوخدمتونو لپاره ځان تیار کړي .

د ده دا بیتونه ګورو چې وایي :

زه رحمان دیار په غم کې هسې ډوب یم   چې هیڅ نه وینم په سترګو مګر دی

اویاوایي:

زه یې وینم درست جهان په تا مین دی   که بادشاه دی د دې دور که ګدا

اویاوایي:

اې رحمانه لکه ته چې په خدای ګرم یې   بل به نه وي په جهان کې هسې ګرم

اویاوایي:

زه رحمان دخپل صاحب په رضا زیست کړم   څه پکار دی بنده بې خپله صاحبه

اویاوایي:

رحمان هسې ګوښه خوند له خلقه بیا موند   چې هرګز نه دی دا خوند موندلی خلق

اویاوایي:

زه رحمان کناره خوښ وم له عالمه   باري ستا سترګو رسوا کړم په عالم کې

اویاوایي:

اوښکې نه لري حساب زما د سترګو   بې حسابه شو سیلاب زما دسترکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
د رحمان اوښکې به څرنګ په قرار وي چا لیدلی دی دریاب په قرارۍ کې

اویا وایي :
هومره اوښکې مې بهیږي په رخسار چې غرقاب مې هم ګریوان دی هم رخسار

اویا وایي :
یو عاشق دې څوک راوښیي په عشق کې چې یې رود په مخ د اوښکو روان نه دی
هومره اوښکې د عاشق په ګریوان ووري ته به وایې چې یو سیند دی ګریوان نه دی

اویا وایي :
ستا له غمه مې په مخ باندې ولې دي لړ مې وپوښته له حاله چې ولې دي

اویاوایي:
یار د یار له سترګو اوښکې پاکیزه کا تا دریاب کړې زما اوښکې په یارۍ کې

اویا وایي :
چې په وصال کې یې اوښکې نه وچیږي ترو به حال درحمان څه وي په هجران کې

اویا وایي :
یاره ستا په جدایۍ او په ډیر غم کې سیند داوښکو درومي په رخسار زما

اویا وایي :
ترخې اوښکې دعاشق آب ونمک دي خدای دې نه کاڅوک بې آبه بې نمکه

اویا وایي :
دا څه اوښکې نه دي چې بهیږي له چشمانو ق وینې دي بهیږي د زړګوتې له پرهاره

اویا وایي :
ای رحمانه اوښکې هم له تخمه دباران دي
کښت د هغه شین شوچې ګریانې لرې سترګې

اویا وایي :
هیڅ اثر د رحمان اوښکې په یار نه کا خدای دې اوښکې دچا نه کا بې اثره

اویا وایي :
ستا د مینې ګوهر نشته په هر آب کې مګر بیا موندشي د اوښکو په دریاب کې

له دغو بیتوڅخه داسې جوتیږي چې دی یو دیني او روحاني عالم و، او دخدای(ج) په عبادت او ریاضت بوخت و.ده داسلامي تعلیماتو اونظریاتو څراغ تل بل ساتلی و.دی د تقوا اوپرهیزګارۍ روښانه سمبول وه . ده د خدای(ج) په مینه اومحبت کې ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندور شعرونه ویلي دي، همدا وجه ده چي تولو خلکو په تیره بیا پښتنو دهغه په درویشي اوفقیري اورواني طبع هوکړې ده، او دده په هرنصیحت، پند، قول اوقرار اعتقادلري . دی دپښتنو په منځ کې د عزت، درناوې اود قدراوستاینې وړ شخصیت په توګه پیژندل شوی دی، اود(بابا) په درانه لقب منلي شوي دی .
دی په خپلو شعرونو کې دالله (ج) سره خپله مینه داسي بیانوي :

ګوره هسې کردګار دی رب زما — چې صاحب دکل اختیار دی رب زما
همګي بزرګواران چې ځوک یې وایي — تر همه و بزرګوار دی رب زما
نه یې هیڅ حاجت په چا باندې موقوف دی — نه د هیچا منت بار دی رب زما
له نیستۍ یې دهستی صورت پیدا کا — هسې رنګ پروردیګار دی رب زما

....

....

او یا وایي :

په نامه دهغه خدای مې دا بیان دی — چې یو نوم یې په نومونو کې سبحان دی
هم بادشاه دی دجمله ؤ بادشاهانو — هم د هر یوه سلطان په سر سلطان دی
هغه کار چي و هر چا وته مشکل وي — هغه کار واړه و ده و ته آسان وي
ځوک آفتاب شي په آسمان راخیږولی — ده آفتاب راخیږولی په آسمان دی
ځوک دنمر په مخ حجاب شي غوړولی — ده پټ کړی نمر په ابر کې پنهان دی
ځوک په شپه کې شي مهتاب پیدا کولی — ده په شپه کې پیدا کړی ماه تابان دی
ځوک یو ځاځکی پریستی شي له آسمانه دی — نزول کړی ده په مونږ باندې باران
ځوک شي روح ننویستی په یوه ماشي دی — ژوندی کړی ده په روح تمام جهان

....

....

رحمان بابا یو لوی زاهد، عابد، عالم اود دین مرشد و.دی یوپاک اوسپیڅلي مسلمان و، اود خپل روحاني ژوند سره بوخت و.
اروابناد ګل پاچا الفت، چې زموږ دهیوادیو وتلي، تکړه دروند اوپیاوړی شاعر اولیکوال دی د رحمان بابا د شاعري اوشخصیت په هکله داسي وایي :
(دخیبر او تیرا له غرونوهغه خوا دپیښور په بهادر کلي کې یو پښتون فقیر اوسیده چي خبرې یې شعر او شعر یې حکمت و. رحمان بابا هغه ځوک و چي دغفلت له خوبه د بلبلو په آواز راویښ شو او د زړه مراقبه یې د ګلو له غونچو او غوټیو زده کړه. په زړه کې یې دپاک خدای دمقدس عشق لمبې بلې دي او له ژبې یې سوزان شعرونه را وتل .)
رحمان بابا یو روحاني، ادبي اوټولنیز شهرت لري او دی دیو صوفي مشر په توګه دخلکوپه ذهن او روان کې خپل ځای او مقام تر لاسه کړې دی . د ده زیاتره شعرونه
د خدای(ج) په ستاینه کې او دحقیقي عشق په هکله ویل شوي دي .
ښاغلي محمداکبر کرګر زموږ دهیواد،پیاوړې او وتلی لیکوال اوځیرنیزپوه شخصیت دی په خپله یوه لیکنه کې(درحمان بابا عشق یعنی څه ؟) ترسر لیک لاندی داسي وایي:
(درحمان بابا په انګلیسي ژباړل شوي دیوان کې سریزه لیکونکي داسي باور لري، چې هغه څه چې د رحمان بابا په دیوان کې ډیر برجسته او ځرګند دي هغه عشق دی . موږ درحمان بابا په دیوان کې په دې خبره غور وکړ ، د رحمان بابا په دیوان کې په کراتو ځله دعشق کلیمه تکرار شویده؟ خو دا عشق یوازې تصوفي او عرفاني عشق نه دی . دا یوه اورږده قصیده ډوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل دى، چي مطلع يي ده : په نامه دهغه خداى مي دا بيان دى - چي يو نوم يي په نومونو كي سبحان دى . په دې شعر كي رحمان بابا دخداى توصيف كوي،
دخداى صفات بيانوي چي له يوې خوا شريعت ته نږدې اوله بلي خوا دخالص تصوف او
عرفان څخه واټن نيسي . په دې مانا چي په وحدت الوجود كې په عالي او ترانسينډينتال حالت كي صوفي له ځانه بهر كيږي او ځان يا مادى وجود نفي بولي .)

كه چيرې د رحمان بابا شعري ديوان ته مراجعه وشي د ده په شعرونو كي دنورو شاعرانو په پرتله زياتره مذهبي او اخلاقي رنګونه، تصويرونه، خيالونه اوژور فكرونه چي د ټولني له روان سره برابر دي ليدل كيږي . د ده مينه دپاک الله (ج) او دانسان لوړ مقام ته او دانساني ظرافتونواو اخلاقو سره په ډير عالي شكل كي څرګنده شوې ده .
دى دنصيحت، پند او عبرت په توګه خلكو ته دښو او بدو لارې لارښوونه كوي .خپل پيغام،هدف او مقصد دانسانانوپه راوپښولو كي دشعر په ژبه بيانوي .همدا وجه ده چي د دخلكو په منځ كي ستر شهرت پيدا كړې دى . دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دنيا كښت دآخرت دى   دا خبره ده رښتيا
ولي مرد پكي هغه وي   چي سخي وي هم پارسا
په دنيا كې بدي نشته   كه بدي نه وي له تا
په دنيا كې خطا نشته   كه له تا نه وي خطا
دنيا بحر دى بهيرې   آينې غوندې صفا

اوياوايي:

دنيا بده دهغو ده   چي يي كسب وي ريا
يا يي كسب دريا وي   يا يي وګټي په غلا
يا يي ټوله كا په ظلم   يا دخمر په سودا
حق باطل كا، باطل حق كا   په سبب دروې ريا
ګوش او هوش يي هرګز نه وي   دمظلومو په ژړا
بتخانې و ته يي مخ وي   و مسجد وته يي شا
اختلاط كا له بدانو   له نيكانو وي جدا
و رحمان ته پېښه مه كړه   خدايه هسې رنګ بلا

اوياوايي:

د ځوانۍ عمر دې تير كړ په غفلت كي   په پيرى كې به څه زيرمه دمحشر كړې

اوياوايي:

راشه مه كوه له چاسره جفا   لړ ژوندون دى ضايع كيږي بيوفا
په دنيا كې هيڅوک نه دي پاتې شوني   واړه تلوني دي كه نن دي كه سبا

اوياوايي:

كه يو ځله سر د خداى لپاره ټيټ كړې   په قيامت به سر بلند شې تر هر چا
بازار دادى كه څوک سود او سودا كاندي   په هغه جهان نه سود شته نه سودا
آشنايان كه څوک پوهيږي نن يي وخت دى   چي ځاريږي يو آشنا تر بل آشنا
كه ژوندون دى خو همدا دى په جهان كې   چي له چا سره تيريږي په خندا

اوياوايي:

كه مقصود لرې تلوار كړه وخت كوتاه دى   غره مه شه د دې عمر په بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:
سر دننه په ګريوان کړه سترګې روڼې ډېر په پورته پورته مه ځه سرهوا
اوياوايي:
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته ته په اصل کې له ځمکې يې پيدا
ياوايي:
انسانيت په ډېردولت نه دی رحمانه بت که جوړ شي دسرو زروانسان نه دی
اوياوايي:
عالمان دي روښنايي د دې دنيا عالمان دي د تمام جهان پيشوا
اوياوايي:
که څوک لار غواړي خدای هم ورسول ته عالمان دي د دې لارې رهنما
اوياوايي:
رياضت په قيامت نه شي مرد هغه دی چې يې وکړ رياضت په دا دنيا
اوياوايي:
زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم چې له دينه له مذهبه وي سيوا
اوياوايي:
که نظر کا څوک په کار د درويشانو خود بهويني وقار د درويشانو
اوياوايي:
چې مدام د بل وعيبو ته نظر کړي خدای د خپله عيبه ولې بې خبر کړي
اوياوايي:
ضديت د سړي عمر په عذاب کا په کار نه دی ضديت په دا دنيا
اوياوايي:
که بلنده مرتبه دچا په کار وي لوی مقام دی عدالت په دا دنيا
اوياوايي:
چې تقوا ديانت نه لري رحمانه د دې هسې همنشين مه شه
اوياوايي:
په هر غم کې خاموش اوسه او که نه وي آزارکړې د بد خواه خاطر به ښاد دوست به
اوياوايي:
صبر ونيسه په مخ کې مراد غواړه په تلوار به هيڅ ونه کړې که تلوار کړې
اوياوايي:
د بې دردو همدمي به دې بې درد کا د نامردو همدمي به دې نامرد کا
اوياوايي:
چې دشمن يې وي له دوسته اړولی د هغو احتياط بويه له کومکه
اوياوايي:
چې يکسان ګوري هم شاه وهم ګداته هسې يار دی د رحمان غريب نواز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:
بل ارمان به له جهانه يوړ نه شي　　　مګر مهر محبت په دا دنيا
اوياوايي:
نيک کردار هم نيک عمل خويونه　　　هم جنت دی، هم راحت دی په دا دنيا
اوياوايي:
آدم زار په معني واړه يو صورت دي　　　ځوک چې بل آزاروي هغه آزار شي
اوياوايي:
که ته نکړې په بل چا باندې غرض　　　بل به هم نه کا په تا باندې غرض
او داسې نور نصيحتونه،عبرتونه او پندونه ....

اروابناد پوهاندصديق الله رشتين چې يو نوميالي، دروند، او مخکښ ليکوال دی، په خپله يوه ليکنه کې د رحمان بابا د شاعرۍ په هکله داسې وايي :
(رحمان بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده ستوری دی چې د لرې او برې پښتونخوا
په آسمان کې يو شان ځليږي . د ده خوږ نوم يا دده دلوړې شاعرۍ احترام دده روحاني او ملکوتي غږد ټولوپښتنوپه
زړونوکې يو رنګ موجود دی .)
د رحمان بابا کلام رنګين، عام فهمه، سليس، روان اونازک خياله دی . د ده په کلام او شاعرۍ کې هر ډول شعرونه موجود دي اود هر چا په ذوق برابر مطالب لري . دده په شعرونو کې ديني، علمي ، ادبي ، اخلاقي او ټولنيز مسايل، بشري مناسبات ، انساني صفتونه لکه : لوړ اخلاص، رښتيا اوصداقت،عدالت، علم اوپوهه ، تقوا اوعبادت، صبر او زغم، قناعت، نيکي ښيګڼې، متانت،سخاوت، زحمت اورياضت، عزت، ميړانه او لوړ همت،ننګ اوغيرت، ځان غوښتنه اوتنګ نظري،کبر اوغرور، کينه، غيبت ، حسادت اوکرکه ،اتحاداو اتفاق، وروروليي، آزادي اوخپلواکي، ظلم اوستم او داسې نور خصايل، په ډير انساني اواسلامي فکرونو، تصورانو اوخيالونو کې په ډيره خوندوره او ساده ژبه او په ډير عالي مفاهيمو اومعناګانو کې بيان شوي دي .
دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

ګوره څه بلند مقام دی داخلاص　　　چې جهان واړه غلام دی داخلاص
اوياوايي:
پس له مرګه به دا مهرواخلاص نه وي　　　که اخلاص کړې نن هنګام دی داخلاص
اوياوايي:
څه عجب دی که مستان ترې چاپير ناست وي　　　هر ساقي څخه چې جام دی داخلاص
اوياوايي:
د رحمان کلام په دا سبب شيرين دی　　　چې يې هر کلام، کلام دی داخلاص
اوياوايي:
که ځوک فخر کا په ننګ او په ناموس　　　دا په عشق کې نه ارزيږي يو فلوس
اوياوايي:
معنوي صورت پيدا کړه که ميره يې　　　فايده څه ده د بتانو له اشخاص
اوياوايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د ونې په څير ګل او ميوه غواړې
ځان په نمر کړه سايه بان د هر خاکسار شه
اوياواېي:
که هوا دې د جنت په خاطر ګرځي
خاک نشين په آستانه د هغه يار شه
اوياواېي:
هغه زړه چې عرش الله دی ګوره کوم دی
څو دې توان شي د جمله زړونوخدمت کړه
اوياواېي:
که دلمر په څير څرګند شې په جهان کې
څو په زړونوپسنديده نه شې لا ورک يې
بزرګي په دلجويۍ کې ده دخلکو
ته چې خلک ډوبوې څرنګ بزرګ يې
په لويي کې لويي چيرې ده لايقه
کمينی وته مټ کړه که سالک يې
اوياواېي:
په ساحل کشتۍ د هيچا نه ډوبيږي
که څوک نه کا په دريا باندې غرض
اوياواېي:
خلوتيان په خپل خلوت کې فراغت دي
درسوا دی په رسوا باندې غرض
اوياواېي:
که له خپله عيبه ځان ژغورې رحمانه
دهيچا له عيبه مه کوه پوښتنه
اوياواېي:
که يوه جودانه عيب وينې په بل کښې
هغه يو جودانه عيب يې لوی غر کړې
اوياواېي:
کوهی مه کنه دبل سرې په لار کښې
چيرې ستا به دکوهی په غاړه لار شي
اوياواېي:
ته نا حق په ما کينه کړې کينه ناکه
په کينه به آيينه نه کړې ته پاکه
اوياواېي:
که نعمت دی خو طاعت او عبادت دی
ګنه نشته بل نعمت په دا دنيا
اوياواېي:
بل ارمان به له جهانه يوور نه شي
مګر مهر ومحبت په دا دنيا
اوياواېي:
په آزار دچا راضي مه شه رحمان!
که خلاصی په قيامت غواړې له عذابه
اوياواېي:
چې نيکي بدي په تله کې تلل شي
خود پخپله تله واخله عدالت کړه
اوياواېي:
دظالم د آشنايي توبه توبه
د خود بين له بينايي توبه توبه
اوياواېي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دې ويره شي له ظلم له ستمه
ته هم مکړه په هيچا باندې ستم
اوياوايي:
له اغيار سره خندا څه په کار نه ده
له اغيار سره سودا څه پکار نه ده
سل ياری ديوه يار دپاره کړی شي
آشنايي د هرآشنا څه پکار نه ده
بد له بدو سره بويه نيک له نيکو
دجفا په ځای وفا څه پکار نه ده
هر بلبل به دې ثنا کړي که ته ګل شې
په خپل ځان خپله ثنا څه پکار نه ده
اوياوايي:
آشنايان که ځوک پوهيږي نن يې وخت دی
چې ځاريږي يوآشنا تر بل آشنا
اوياوايي:
زهر ښه دي که په صلح اوصلاح وي
نه شکرې په فتنه او غوغا
اوياوايي:
چې د ورور اوعزيز زړه پرې آزار شي
حاصل مه شه هغه خپله مدعا
اوياوايي:
لکه ځان هسې وبل وته نظر کړه
لکه ستا دی هسې ځان دی دهر چا
اوياوايي:
د ډير ناز او د ډير کبر له سببه
عمل نه کا په ګفتار داوليا
اوياوايي:
چې عزت حرمت يې نه وي په جهان کې
هغه هسې ژوندون وسوزه په اور
اوياوايي:
بی عزت سړی به خوښ دهيچا نه وي
مګر هسې بې عزت وي ځينې نور
اوياوايي:
دراز عمر مې حاصل شو له راستی
لکه سرو مدام سبزه تازه يم
اوياوايي:
و هر چاته په خپل شکل ښرګنديږم
آينه غوندې بی رويه بی ريا يم
اوياوايي:
که دډير عمر پکار دی غفلت مه کړه
په اوده باندې سل کال يوزمان شي
اوياوايي:
په ښه خوی له بدخواهانوبې پروا يم
په نرمې لکه اوبه د اور سزا يم
اوياوايي:
نيک له نيکو سره بويه بد له بدو
که ځوک غواړي ولايت په دا دنيا
اوياوايي:
روښنايي په هغو زړونوده حرامه
چې پرې کيني ګرد غبار د دې دنيا
اوياوايي:
په يوه ګړی بهار وي بيا خزان شي
بقا نه لري بهار د دې دنيا
اوياوايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قانع تر قناعته صدقه شه
هم دنیا او هم دینار د دې دنیا
اویاوایي:
مګر خود په خپله خدای دچا طبیب شي
ګنه نشته په جهان کې بل طبیب
اویاوایي:
دشمن هم د سړي کله کله دوست شي
دوستی نه کا له رحمان سره حبیب
اویاوایي:
د ریا له زاهدۍ زما توبه
چې یې کاندي ځوک په رسم وپه عادت
اویاوایي:
په ورځ پنداو نصیحت وایي و بل ته
په شپه ناست وي د مغان پر خرابات
اویاوایي:
دین یي دام دی ددنیاپه لارکې ایښی
پرې را اړوي وحشیان د مخلوقات
اویاوایي:
دهغو په لور یي سترګي وي ختلي
چه په لاس یې سرسایه وي یا زکات
اویاوایي:
دعوی مه کړه په نا حق به یي خپل نه کړې
پردی شهر، پردی ملک، پردی دیار
چې استوګنه په پردي وطن کې کاندي
هغه نه لري د هیڅ واک واختیار
که هزار قسمه وخوري په یو کار کې
نه کا ځوک په مسافرو اعتبار
اویاوایي:
چې په زور ورسره نه یي برابر
د هغو تر خنګه مه کښینه زړور
زورور اور او اوبه دي فهم وکره
چې ډوب نه شې یا ونه سیزی بشر
په یاری د زورور غلط مه شه
مګر دا چې ترده نه یې زورور
اویاوایي:
دا خو ته یي زما نفسه
چې دې زه کړم کور وکر
اویاوایي:
په شپه وینې د مظلوم خوري
سبا کیني په منبر
اویاوایي:
په زړه تور لکه تبی وي
په مخ سپین لکه قمر
اویاوایي:
رحمان هسي بي وقوف سوداګر نه دی
چې د دین متاع بدله په دنیا کا
اویاوایي:
راشه مکوه له چا سره جفا
لږ ژوندون دی ضایع کیږی بې
وفا
اویاوایي:
خدای طاعت، عبادت ښه کوي رحمانه
خو یې مینه د سړي ده ازمیل یې
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیل تر کعبې دا کعبه ده لویه   که آباد کا څوک ویران حرم د زړهء
اوياواېي:
ګونګي ښه دي چې بی کام و بی زبان وي   نه چې ژبه شي په بد ویل ګویا
اوياواېي:
سر د ننه په ګریوان کړه سترګي روڼې   ډیر په پورته پورته مه ځه سر هوا
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته   ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا
اوياواېي:
د دنیا کارونه واړه غولول دي   دا ګومان په هیچا مه کړه چې مي
خپل دي
اوياواېي:
له سړیه غرض واړه سړیتوب دی   نه چې پټ وي د سرو زرو په لباس
اوياواېي:
په آدم کې د حیوان خویونه هم شته   بیا هاله یې آدم بوله چې آدم شي
اوياواېي:
احتیاج هسې بلا دی په جهان کې   چې پلار زوی کاندی د زوی او زوی د
پلار
اوياواېي:
ما دیار په بېلتانه کې دي لیدلي   که دانا د زماني وي مبدل شي
اوياواېي:
هر وګړی چې منصور غوندې په دار شي   دار یې پس له مرګه نخل میوه دار شي
اوياواېي:
دنیا دار که مستغني په سیم و زر دی   هنرمند و ښخه ګنج دخپل هنر دی
بیهوده به زورور وځانته وایي   د دنیا سړی که هر څو زورور دی
هسې مه وایه چې زه یم په جهان کې   پیدا کړی خدای د سر دپاسه سر دی
اوياواېي:
هر علم چې بیعمله وي تش بوس دی   د جاهل د پارسایي توبه توبه
اوياواېي:
علمیت د بی عمله عالمانو   لکه ګنج د کتابونوپه خر بار شه
او داسي نور بیتونه ....

په رښتیا سره د رحمان بابا دشعرونواو ویناګانو ارزښت، خوږوالی، دروندوالی، ریښتینوالی، علمیت،تجربه او روحانیت دومره شهرت تر لاسه کړې دی، چې په لره او بره پښتونخوا او افعاني سیمو کې د ده روحاني، علمي، تصوفي ،عرفاني اومذهبي شخصیت ته د عزت، عقیدت او درناوي په توګه خلک ګوري، او د ده شعري دیوان د خلکو په منځ کې دفال نیولې شهرت تر لاسه کړې دی ، او دهغه په ویناګانو، نصیحتونو اوپندونواکثریت خلک عملي کامونه پورته کوي، او په ورځنیو خبرواترو کې دده دشعرونواو کلام نه د متلونو په بڼه ګټه پورته کوي .
اروانښاد عبدالروف بینوا چې زموږ دهیواد تکړه، نامتو،نوښتګر، ادبي اوفرهنګي شخصیت دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا دشاعرۍ په هکله داسي وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د رحمان بابا د اشعارو یو لوی صفت دادی چې د هرچا په ذوق سره سم مطالب لري او دهر چا د تنهايي ملګری وي . په پښتنو کې به ډير داسې کم کور وي، چې د رحمان بابا ديوان هلته نه وي .)
رښتيا داده چې د رحمان باباعالي او لوړ فکرد ده په شعر او کلام کې دومره خوږ او اغيزناک دی،چې هر څوک ځانته په کې خپل هدف، مقصد، درد، تصوير، خيال او انځورپه ډير ښکلي اوظريفانه شکل پيدا کوي .
- صوفي او عارف دواړه په کې د تصوف او عرفان د اسرارو او رمزونو مرغلرې او دمعرفت او د معنوي دنيا وړانګې ويني اوپرې خپلو روحاني حالاتوته وده ورکوي . دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

که څوک وايي هنر کوم دی؟ وايه دادی **چې بې خدايه نوره مينه په چا نه کا**

او يا وايي :

هيڅ تغير او تبديل نه لري رحمان **تل تر تله بر قرار دی رب زما**

او يا وايي :

دا پنځه ورځې ژوندون چې غنيمت دی **شکرانه په دا نعمت دکردګار کړه**

او يا وايي :

دا همه واړه حجاب دي چې ليده شي **نور دحسن بالاتر دي له ادراکه**

او يا وايي :

په هر دم کې نوې نوې تماشې کړم **زه رحمان د خدای وکړه وته حيران يم**

او يا وايي :

چې مې ستا د جمال عکس دی ليدلې پخپل ځان کښې
هم په دا دآيينې په څير حيران دی زما روح

او يا وايي :

په رحمان باندې نظر د کرم وکړې **اې چې يې د پاک الله په دربار خاص**

او يا وايي :

چې وصال دخپل جانان مې دی موندلای **ګنج د درو د مرجان مې دی موندلای**

او يا وايي :

څه عجب دی که تمام جهان زما شي **چې بادشاه د درست جهان مې دی موندلای**

او يا وايي :

درست جهان که واړه ما رحمان لره دلبر شي **چيرې دی دلبره بې له تا بل دلبر زما**

او يا وايي :

که دا نور ښايسته ستوري ويل کېږي **ته خورشيد غوندې صورت لری عيان**

او يا وايي :

د آفتاب په مخ کې هره ورځ زوال وي **ستا دحسن په آفتاب کې زوال نشته**

او يا وايي :

څو دې دوه سترګې غړيږي په جهان کې **ننداره په هر ساعت د خپل نګار کړه**

او يا وايي :

زه يې وينم درست جهان په تا مين دی **که بادشاه دی د دې دور که ګدا**

او يا وايي :

وهر چا وته چې ستا قوت رسېږي **هلته نه رسي قوت د درست جهان**

او يا وايي :

زه رحمان چې ستا د حسن ثنا خوان يم **ستا له رويه درست جهان زما ثنا کړه**

او يا وايي :

که له دره يې شړې که يې پرېږدې ته **ډير مين دی ستا پرمخ عبدالرحمان**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :
عشق څه هسي علم نه دی چې حاصل شي له مکتبه
مکتب حال د مذهب وايي عشق سيوا دی له مذهبه
او يا وايي :
می خواران که يې خبر شي له مستئ نه د رحمان د ميخانې شراب دڅښنو دي
او يا وايي :
هسي بې شرابو مست يم ستا په مينه چې خبر نه يم په ځمکه په آسمان
او يا وايي :
د رحمان په عاشقئ به آفرين کړې که لږ مخ په آينه کړې ځان وګورې
او يا وايي :
زه رحمان دعشق په درد کې هسي خوښ يم چې مې نشته په دوا باندې غرض
او يا وايي :
سپيني اوښکي زير رخسار دميني له دولته ای رحمانه دا دعاشقانو سيم و زر دي
او يا وايي :
که چا لار دعاشقئ وي ورکه کړې زه رحمان دګمراهانو رهنمايم
او يا وايي :
خپل جانان مې هسي نقش دی په زړه کې نه پوهيږم چې رحمان يم که جانان يم
او يا وايي :
زه رحمان دهغه حسن دعا ګوی يم چې جرګه دعاشقانو وي پرې پنډه

- که عاشق دی په کې دپاکي اوسپيڅلي ميني ناز، راز اونياز، حسن اوجمال،دطبيعت دمناظرو هنري ښکلا، خلوص، محبت اودخپلو ريښتينو احساساتو او عواطفو
تصويرونه او خيالونه ګوري .دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

او يا وايي :
مخ ديار شمس وقمر درې واړه يو دي قددسرو صنوبر درې واړه يو دي
حاجت نلرم په شهدو په شکرو لب ديار شهدوشکر درې واړه يو دي
او يا وايي :
په شرابو کې خوند نشته د شکرو ديار شونډې هم شراب دي هم شکر
او يا وايي :
که سل ځله پټ تر شونډو لاندې خاندي نه پټيږي آب دلعل ودګوهر
او يا وايي :
هغه شونډې چې خوږې دي تر شکرو له کنځلو يې عار نه کا عاشقان
او يا وايي :
چې څوک نوم دا ستا دشونډو په خوله ءواخلي
که يې زهر وي په خوله کې عسل شي
او يا وايي :
هغه شونډې چې شيريني وي تر قندو ما هيڅ فيض ترې بيا نه موندبې کنځلو
او يا وايي :
چې لذت يې د سرو شونډو وي موندلی نوره مينه د شرابو په جام نه کا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

که پکار دې دسرو شونډو شيريني وي   د خپل ځان په وينوسور لکه انارشه

او يا وايي :

چې مې نقش په زړه سرې شونډې ديار شوې   کان دلعلو شو ګرداب زما دسترګو

او يا وايي :

تا چې رنګ دميو ورکړو ولبانو   اور يې پورې کړ په کور د ميخورانو

او يا وايي :

په هر ځای چې ستا دلبو نام آغاز شي   د لاله ؤ باران اوري په حباب کې

او يا وايي :

د پيزوان غمی دې زيب کا پر لبانو   دواړه زلفې دې چورئ د ملنګانو
تور اوربل دې لکه مارپه جبين پروت دی   شينکی خال دې مواصل د رنځورانو

او يا وايي :

چې دې جوړه کړه لينده دکږو وروځو   ځو به ښکار کړې په حرم د غزالانو

او يا وايي :

د سروتيک دې شهزاده په جبين پروت دی   شينکی خال دی محصل په بنديوانو

او يا وايي :

مشکين خال دی په سرو لبو هسی زيب کا   لکه مهر په محزن د درمرجانو

او يا وايي :

ما دعشق په درس کې نور څه لوستي نه دي   بې دزلفو، بې له خطه بې له خاله

او يا وايي :

که دې زلفې په مخ پيچوتاب شوې ښايي   وينبته څه طاقت لري داور له تابه

او يا وايي :

که په توره تاريکی کې رڼا غواړې   نندارچي د يار د زلفو د رخسار شه

او يا وايي :

لاس مې وتړۍ د زلفو په طناب   بيا مې وپلورۍ د سترګو په قصاب

او يا وايي :

هسې آب يې دی د دوو سترګو په تيغ کې   چې بې سره په سر نه لري حباب

او يا وايي :

چې راياد يې سرې شونډې سور پيزوان کړم   تر چشمانو مې بهيږي سره ء شهاب
چې دمخ و آب وتاب ته يې نظر کړم   راته هيڅ شي دګلونوآب وتاب

او يا وايي :

دا کاږه کاږه باڼه او کږې وروځې   نور څه نه کا بې کږو کږو وهلو

او يا وايي :

په شپه نوکي دعاشق په وينو سرې کا   سبا پورې کا نکريزې په منګلو

او يا وايي :

مستوري راڅخه پوره مستو سترګو   رحمان څکه په وګريو کې رسوا شوم

او يا وايي :

يا دا ستا چشم ابرو وينم په خواب کې   يا مستان دي ويده شوي په محراب کې

او يا وايي :

هغه سترګې چې نرګس وي هم بادام وي   تېرې تورې شوې زما په قتلولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

ستا دی خواب آلودو سترګو خواب راڅخه يووړ — لبو دی لذت د ميوناب راڅخه يووړ
نه مې اوښکې پاتې شوې نه صبرپه صورت کې — ډيرې بې صبری دمخ آب راڅخه يووړ

- عالم په کې دعلم او پوهې مالومات لټوي ، اوځېل علمي تصورات اوتفکرات غني کوي . دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

مه درومه رحمانه په خلاف د داناياانو — مينه د دنيا پسندلې نه ده هيڅ دانا
او يا وايي :
د دانا و دنادان تر ميان يو حد دی — هوښياري تر حد پورته حماقت وي
او يا وايي :
تر هغه به نادان بل په جهان نه وي — چې څوک مهر وفا غواړي په نادان کې
او يا وايي :
عاقلان په وړاندې ځي په ورستوګوري — په دنيا کې سر انجام د آخرت کړه
او يا وايي :
پوه خلک هغه دي چې اقرار په ناپوهی کا
هر چې ځان هوښيار ګڼي هوښيار يې مه ګڼه
او يا وايي :
زه رحمان حلقه بګوش د هر عالم يم — که اعلی دی که اوسط دی که ادنا
او يا وايي :
عالمان دي روښنايي د دې دنيا — عالمان دي د تمام جهان پيشوا

- که دميني د دردرنځور او دردمن او ناقراره دی په کې د خپل زړه تکور او قراري پيدا کوي .
دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

د رحمان وزيري رنګ وته نظر کړه — چې مدام په تا پسې کاندي ژړا
او يا وايي :
عاشقانوپه شکست کې برې بيا مونو — دلته توان دهغه رسي چې ناتوان شي
زيری رنګ دعاشق هسې مرتبه ده — چې آفتاب غوندې څرګند په درست جهان شي
له چشمانو يې باران درحمت ووري — زرغونه يې په څهره باندې زعفران شي
له رخساره حال د زړونومعلوميږي — له بهاره نيک وبد دګال عيان شي
او يا وايي :
زه رحمان دزماني له جوره درومم — خپل صاحب لره په داد او په فرياد

- مطربان او که مستان دي په کې دسوز او ګداز ډکې سندريزې نغمې دموسيقې په پردو کې غږوي، او مستان خپل آواز ورسره داسې جګوي . دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دساقي په لاس کې جام دميو ناب دی — مطرب ايښی په زنګون دغم رباب دی
او يا وايي :
محتسب په رقص ګډ شوباک يې نشته — صوفي پروت په ميخانه کې مست خراب دی
او يا وايي :
په تلخی دميو مست خلق مې خوښ دي — هغه خار چې بوی دګل لري خار نه دی
او يا وايي :
هرساقي چې جام دعشق لري په لاس کې — دا پياله يې په مستانو ده مباحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

هر مطرب چې غوږی تاو کا درباب — **په دا تاوکي زما زړه کاندي خراب**
چې سامعی یې په نغمه په ترانه شم — **دیوانه شم گریوان څیرې مست خراب**
هم یې تار، هم یې گفتار هسي اثر کا — **چې هیڅوک یې نه طاقت لري نه تاب**

او یا وايي :

زړهء مي په نغمو نغمو سوری کړ مطربانو — **عقل ساقیانوپه شراب راڅخه یووړ**
یو ساقي بل یار دریم مطرب سره یو ځای شول
زړه یې له گوگله په شتاب راڅخه یووړ

- ملي شخصیتونه، مشران اوسیاستوال په کې د خپلو ملي پاڅونونو او غورځنگونو اتحاد اواتفاق، او دخلکو غیرت ، همت او شهامت راپاروي .
دبیلگې په توگه د ده دا بیتونه گورو:

بیخ بنیاد به دهغوی وي په یاری کې — **چې د تن په نابودی یې اعتقاد وي**

او یا وايي :

ښایسته یاران گلونه دي رحمانه — **بېلتانه کړه اکثرمړاوی کم تازه**

او یا وايي :

که پر غره پر سمه گرځم باک مي نشته — **زمری تل گرځي په لوړه په ژوره**

او یا وايي :

وراندیني هم واړه ستاپه څیر سړي وو — **ته هم پاڅه د هغو په څېړ همت کړه**

او یا وايي :

چې په ننگ وپه ناموس تر لوره کم وي — **صدقه شه نا قابله زوی له لوره**

او یا وايي :

ننگیالي تربرونه ښه دي او که نه وي — **ننگیالی ترله هم ښه ده له تربوره**

او یا وايي :

هغه زړه به له طوفانه په امان وي — **چې کشتی غوندې دخلقو بار بردارشي**

او یاوايي:

کر د گلو کړه چې سیمه دي گلزار شي — **اغزي مه کره په خپو کې به دي خار شي**

- هغوخلکوچې دنیا یې پرېښې ده او له دنیا څخه لاس په سر شوي دي په کې دځان لپاره خوشحالي پیدا کوي .
دبیلگې په توگه د ده دا بیتونه گورو:

دا دنیا په احمقانو ده ودانه — **دانا څه کا په دنیا باندې غرض**

او یا وايي :

دنیا کل په احمقانو ده ودانه — **دانا څکه وابستگی د دنیا نه کا-**

- مبلغین، واعظان او خطیبان په مدرسو اوجماتونو کې په خپلووینااگانوکې د ده دشعرونو نه د یومنل شوي اصل په توگه گټه پورته کوي .

دبیلگې په توگه د ده دا بیتونه گورو:

رحمان هسي بی وقوف سوداگر نه دی — **چې د دین متاع بدله په دنیا کا**

او یا وايي :

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم — **چې له دینه له مذهبه وي سیوا**

او یا وايي :

ای رحمانه که څه کار دی خو د دین دی — **نور کارونه بی وفا دي بی اساس**

او یا وايي :

واړه بي وقوف دي که څوک دین په دنیا پلوري — **چېرته پنځه ورځې چېرته عمر جاوادان**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

نور عالم كه د دنيا غمونه كاندي　　　　له رحمان سره دې غم د آخرت وي

درحمان بابا شعر اوكلام ډير ساده او آسان معلوميږي، خو دلوړومفاهيمواوژورو معناګانونه ډک دی، اوملي، روحاني اوټولنيزه بڼه لري، او هره حجره، هر مجلس اوهركور د ده په شعر او كلام روښانه، ځلانده اورنګين دی .

دده په شعرونوكي دلوړو اخلاقو،عبرتونواوعالي صفتونودرسونه شتون لري . همدا سبب دی چې ده ځانته دا حق ورکړی دی چې خپل شعر داسې ستايي :

چې دا نور شاعران كاندي هغه نه كا　　　　رحمان كړی نوی نوی اجتهاد دی

او يا وايي :

دا څه شعر درحمان دی　　　　چې هم ګنج دی هم هنر

او يا وايي :

هسې زيب كا په بياض د رحمان شعر　　　　لكه زلفي دخوبانو په رخسار

او يا وايي :

يا به شهد يا به قند يا به نبات وي　　　　هر كلام چې له رحمانه شنيده شي

او يا وايي :

ستا د حسن د تعريف له بركته　　　　د رحمان دشعر كوكي پر عالم دي

او يا وايي :

په اشعارو كښې قوتناک لكه زمری يم　　　　ولې نه يم د زمري په ځير ګزند

او يا وايي :

در ګوهر په تله نه دي چا تللي　　　　د رحمان شعر ګوهر دی څه يې تلې

او يا وايي :

هم نغمې كاندي هم رقص كاهم خاندي　　　　د رحمان په شعر تركي د باګرام

او يا وايي :

د رحمان وسوزان شعر ته حيران يم　　　　چې يې اور بل شوی نه دی په ديوان

درحمان بابا شعرونه له مينې، وروروليۍ او انساني غوښتنو، پندونواوعبرتونونه ډک دی . ده له خوارانو، غريبانو، فقيرانواو درويشانو نه ځان بيل كړی نه دی، اوتل يې دا

هڅه كوله چې خپله درويشي او فقيري په اميري بدله نه كړي .دده خوږ كلام ددرويشانو اوقلندرانود زړونوغږ دی . د ده كلام د پاكۍ، سپيڅلتيا،حقيقت، رښتيا او صداقت

آواز دی او دخلكو په زړونو كي ځانګړی ځای لري .

دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

چې يكسان ګوري هم شاه وهم ګدا ته　　　　هسې يار دی رحمان غريب نواز

او يا وايي :

بادشاهي د ګدايانو په دعا شي　　　　زه رحمان ځكه بادشاه شوم چې ګدا شوم

او يا وايي :

د خليل تر كعبې دا كعبه ده لويه　　　　كه آباد كا څوک ويران حرم د زړهء

او يا وايي :

زه ملهم د زړهء له چا غوارم بې خدايه　　　　چې كړی نه شي طبيبان ملهم د زړهء

او يا وايي :

قاعده د دردمندیهسې نه ده　　　　چې په درد كې يو دردمن له بله كم وي

او يا وايي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي د اور لمبو وهلی وي بيا روغ شي — نه رغيږي دآزار لمبو وهلی

او يا وايي :

که نظر کا څوک په کار ددرويشانو — خود به ووينې وقار د درويشانو

او يا وايي :

په دغه لاره به ورشي خدای رسول ته — که څوک يون کاندي په لار د درويشانو
هر ګفتار به يې د خدای په در قبول وي — چي قبول يې وي ګفتار د درويشانو

او يا وايي :

بادشاهان ددنيا واړه پرې پراته دي — لکه خاورې په دربار د درويشانو
هر بهار لره خزان په جهان شته دی — خزان نه لري بهار د درويشانو
د جنت د باغ ګلونه به يې هير شي — که څوک ووينې ګلزار د درويشانو

او يا وايي :

درست ديوان درحمان جار تر داغزل شه — چي بيان يې کړو کردار د درويشانو

او يا وايي :

که مي څوک په اميري شميري امير يم — که مي څوک په فقيري شميري فقيريم

رحمان بابا خپل خيالونه، تصويرونه اوانځورونه ، تشبيهات، کنايات، پاک اوسپيڅلي احساسات، جذبات او عواطف په خپلو شعرونو کې د يو رومانتيک اومينه ناک شاعر په توګه دمجازي عشق،
د طبيعت دمناظرو هنري ښکلا،حسن اوجمال په ډير هنري شکل بيان کړي دي .دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دا دميو څه مستي او سرخي نه ده — تيغ د سترګو دې په وينو کې غرقاب دی

او يا وايي :

که دې مخ په زلفو پټ دی باک يې نشته — د حيات اوبه هم پټې په تورتم دي
ستا د زلفو له رخساره له سرو شونډو — پيدا شوي شام شفق د صبحدم دي

او يا وايي :

چي شهيد دتورو سترګو په خنجر شي — خوشنودي يې دسرو شونډو په کوثرشي
چي راياد يې سپين رخسار دراز مژګان کړم — هغه دم مې زړه سپند سينه مجمرشي

او يا وايي :

هغه زړه چي ستا دعشق په اور کباب دی — که مرهم ورباندې کيږدې ډير ثواب دی

او يا وايي :

تش به نشي هغه خم دعشق له ميو — چي يې خاورې د فرهاد او د مجنون دي

او يا وايي :

دبلبل له حاله زده کړه په خزان کې — بيا د ګلو تماشا کړه په بوستان کې

او يا وايي :

عاشقي آسان مه ګڼه خبر شه — سر بازی ده هر نفس په دا ميدان کې

او يا وايي :

عشق وعقل دواړه سره ضد دي که پوهيږې — کله کړي آرام د اور بخرې په لمبو کې

او يا وايي :

که ګريوان مي دسپوږمی دنمر مشرق شي — زه چي يار په سترګونه وينم تورتم وي

او يا وايي :

تا چي په دا تورو سترګو وکاته و ماته — زړه دې زما تور کړ له دې نوره مخلوقاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :
ماخو چې ته ولیدې هغه ساعت مې ووې — نوره به مینه د زړه نه شي له تا ماته
او یا وایي :
شیخان او زاهدان چې نصیحت وماته وایي — نه دي خبر شوي ستا د محسناته
او یا وایي :
زه رحمان چې دې وینم یاره وایم خدایه خیر کړې — ګډه شاپیرۍ ده دبني آدم له زاته
او یا وایي :
بې د ستا له مخه ورځ راباندې شپه ده — روښنایي دورځې چیرې وي بې نمره
او یا وایي :
ایښی مې په سر دی ستا دمخ دمیني ګل — بیا مې تور لیمه دې ستا دزلفو تور سنبل
او یا وایي :
د پیزوان غمی دې زیب کاپر لبانو — تورې زلفې دې زنځیر دعاشقانو
دا سور تیک دی شهزاده په اوربل پروت دی — شینکی خال دې معاني د بندیوانو
دواړه لب دې ښایسته تر سرو یاقوتو — شرمولې ده ړلۍ ستا دندانو
دواړه لیچې دې کړې کښلې مصری تورې — در پوهیږم سر به غوڅ کړې د خوارانو
تورې وروځې دې کږې پر جبین زیب کا — لکه جیم پر کاغذ کښلی کاتبانو
او یا وایي :
ګرځې په چمن کې منګل ډکه په ګلونو — خدای زده چې ګلونه وړې یا زړونه په منګل
او یا وایي :
نه به ستا د مخ په څیر ګلشن وي چا لیدلی — نه به وي زما په څیر آهونه د بلبل
او یا وایي :
مست د هغه مخ یم چې مستاني لري سترګې
بې تورې بې تیغه قاتلاني لري سترګې
بې لیدو کتو غاېبان زړونه وړي له خلکو
هسې چشمان بندې ساحراني لري سترګې
هر څوک چې یې ویني تورې سترګې کتی نه شي
ښکلې پریوارغوندې حیراني لري سترګې

او یا وایي :
سور پیزوان دې په سرو شونډو هسې زیب کا — لکه جیم په قلم کښلی کاتبانو
او یا وایي :
اور اوبه سره چا ګډ لیدلي نه دي — دا قدرت دی ستا په لبوکې ښکاریږي
او یا وایي :
که دوبیږم په اوبه یا په اور سوځم — د سرو شونډوپه آتش او په آب خوښ یم
او یا وایي :
هسې مست یم ستا د شونډو په شراب — چې به نه وي بل داهسې مستخراب
او یا وایي :
ما چې خال دستا د ورځو تر میان ولید — نه بل هسې رنګ امام شته نه محراب
او یا وایي :
زه نورچا وته خبری نه کړم — بې هغوچې مویې مژګان لري دراز

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

شام سحر مې دغه ستا زلفې رخسار دي **نور مې مه پوښته له شامه له سحره**

او یا وایي :

خیال د زلفو یې زما تر زړه چاپیره شو **یا تر ګنجه چاپیر شوی مار دی دا**

او یا وایي :

درحمان تر قلم مښک وعنبر ووري **چې آغاز یې کړ اشعار د تورو زلفو**

او یا وایي :

هسې بند شو په کمند دتورو زلفو **چې حیران یم د رحمان په خلاصولو**

او یا وایي :

څکه ژاړم له دو سترګو اوښکې وینې **چې رحمان وینې دیار خنداني زلفې**

او یا وایي :

ځان په مستو سترګو باندې مه غولوه رحمانه
دا مستان هوښیاري له حکمته سره ښوري

او یا وایي :

په رحمان د ستا د لبو مې حرام دی **څو د خپلو وینو جام تاوان ور نه کړم**

او یا وایي :

در و لعل شو ویل د رحمان **چې دی ستا د لعلو و شونډو شو ګویان**

او یا وایي :

که مجنون غونډې په عشق کې څوک صادق شي **دلیلی په دروازه کې دربان نشته**

او یا وایي :

دا څه مخ دی منور **چې هم شمس دی هم قمر**
دا څه زلفې دي مشکینې **چې هم مښک دي هم عنبر**
دا څه پیوسته ابرو دي **چې هم نیش دی هم نشتر**
داڅه سترګې دي قاتلې **چې هم سیف دی هم خنجر**
دا شونډې دی مېء ګونې **چې هم مېء دي هم شکر**
دا څه سپین سپیڅلي غاښ دي **چې هم در دي هم ګوهر**
داڅه سیب زنخدان دی **چې هم سیم دی هم ثمر**
دا څه قد او څه قامت دی **چې هم ګل دی هم عرعر**
دا څه ملا ده باریک وضع **چې هم موی دی هم کمر**
داڅه زړه دی دخوبانو **چې هم موم دی هم حجر**
دا څه یار دی نه پوهیږم **چې هم دل دی هم دلبر**
دا څه بت دی زما ربه **چې هم بت دی هم بشر**
دا څه شعر درحمان دی **چې هم ګنج دی هم هنر**

رحمان بابا یودرویش صفته انسان، صوفي مشربه شاعر او په مذهبي تفکراتو کې ډوب شخصیت و، چې د یو ځانګړي ادبي مکتب اوسبک خاوند دی .
اروابشادپوهاندعبدالحی حبیبي چې زموږ دهیواد یو نوښتګر، مفکر، نامتولیکوال او څیرنیزپوه، تکړه ژورنالیست اوپیاوړی شاعر دی ، په خپله یوه لیکنه کې درحمان بابا د ادبي سبک او شخصیت په هکله داسي وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رحمان بابا دشاعرئ په فن کي دمستقل مکتب خاوند دی . په خپل شعر کي يې دپښتنو دفطري جذباتواو ملي احساساتوپه ساده او روانوخوږو الفاظوداسې ښه ترجماني کړې ده چي هر څوک د خپل ذوق مطابق په هر ځای او موقع کې استفاده ځنې اخستی شي .)
په رښتيا سره چي رحمان بابا دخپل په زړه پوري ادبي سبک په وسيله خپل روان او سليس او د هرچا په ذوق برابرشعرونه خپل ادب دوستانو ته وړاندې کړي دي .ده خپله شاعري او خپل شعر هغه مقام ته ورساوه، چي زموږ زياتره شاعرانوپه ډيره مينه او اخلاص د ده دادبي مکتب لارويان شول او د ده په لاره يې پياوړي ګامونه اوچت کړي دي .
سره له دي چي رحمان بابا يو درويش صفته او مسکين شخصيت و، خو هغه لوړ مقام چي ده درلوداو ډېراخي حوصلی او دلوی همت اوغيرت خاوند و، ده هيڅکله د خپل غريبي لاس چا ته تيټ کړې نه دی اوپه خپله غريبي يې قناعت او صبر کړې دی او دخپل لوی خدای(ج) نه شکر ګذار و. دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

څوک دې راکاندي قسم په کردګار | **که درم لرم په کور کښې يا دينار**
زه درم او دينار نه لرم په کور کښې | **ولې نور عالم مې بولي دنيا دار**
هم په دا چه نه له ځايه چيرته خوځم | **نه د هيڅ يوه مخلوق يم منت بار**
آب و خور لکه آسيا په ځای را رسي | **پخپل کور کښې مې سکون دی هم رفتار**
لکه ونه مستقيم په خپل مکان يم | **که خزان را باندې راشي که بهار**

او يا وايي :

په هر کور کي رنځوران راته زګيروی کا | **لاس مې نه رسي دهيچا په دوا**
د دنيا خبرې واړه په دنيا شي | **ما به څه کا څوک چي نه لرم دنيا**
که په هر کلي کې مې کور دی زه ګومان کړم | **چې کور نه دی دا مې ګور دی په صحرا**

او يا وايي :

قناعت مې د خرقې لاندې اطلس دی | **پټ د درست جهان پادشاه ظاهرګدايم**

او يا وايي :

خدايه ګنج دقناعت و رحمان ورکړې | **چې بی ملکه بی حشمته دولتمند وي**

او يا وايي :

هغو بيا موند سعادت په دا دنيا | **چې يې وکړ قناعت په دا دنيا**

او يا وايي :

موړ به نه شي هيڅ سړی بی قناعته | **که يې خونه وي په سيم وپه زر ډکه**

او يا وايي :

د قانع تر قناعته صدقه شه | **هم دنيا او هم دينار د دې دنيا**

د رحمان بابا د آثارو څېړنه او دده ادبي شخصيت، مقام او شهرت دلرې اوبرې پښتونخوا په محدوده کې محدود نه دی پاتې شوی .په نړئ کي د يو شمير لويو پوهانواوڅېړنيزو مرکزونوله خواه د ده شخصيت د يو لوی مشر په توګه منلي شوې دی، او ده ديوعالم، فاضل او ستر شاعر په توګه پوره شهرت ګټلي دی . د ده دعلمي ، روحاني، ادبي او فرهنګي شخصيت په هکله نه يوازي په لره او بره پښتونخوا کي بلکي دباندنيو ليکوالانو له خواه هم څېړل شوې دی .دنړئ ډيرو پوهانو او څېړونکو دده آثار لوستي او د ده په هکله يې خپلې څېړني کړې دي . درحمان باباښېر کليات په مختلفو ژبو لکه : انګليسي، روسي، اردواو داسي نورو ژبوژباړل شوی دی .
درحمان بابا د شخصيت په هکله يو شمير مستشرقينو لکه :راورتي او پادري هيوز انګريزي او اډورن روسي چي دپښتنوادب پيژندونکي دي، خپلي څېړني اوقضاوتونه کړی دي . دوی رحمان بابا د پښتو ادب (پيښوا) ياده وي .
ميجر راورتي دپښتو ژبي او دپښتو ادب په هکله زيات تحقيقات او څېړني کړی دي .
دی درحمان بابا په هکله خپل نظر داسې بيانوي :
(که څه هم خوشحال خان ختک په پښتو شاعرانو کې لوړ مقام لري ، خو رحمان بابا
وتولوپښتنو ته ډير زيات مقبول شاعر دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پادري هيوز هم چې يو نامتو محقق او څيړونکي دی، ده هم د پښتو ادب په هکله ډير تحقيقات اوپلټني کړې دي ، او درحمان بابا په هکله داسې وايي :
(په کوم ځای کې چې پښتو ژبه ده هلته درحمان باباشعار ويل کيږي .)
لنډه دا چې د پوهانو او څيړونکو له تحقيقاتو نه مالوميږي چې رحمان بابا يو لوی عالم،مفکر او ادبي شخصيت اونامتو شاعر دی، د ده علميت ، روحانيت او پرهيزګاري اوصداقت د ده په کلام او شاعري کې او د ده په اعمالو کې خورا ارزښتمندمقام لري . همدا سبب دی هر چا چې دده شعرونه لوستي او اوريدلي دي ، د دوی په زړونو کې يې ځای نيولی دی او د دوی په اعمالو او کردارويې ژور اغيزکړی دی .
دزياترو ادبي تحقيقاتواو څيړونکوله پلوه د رحمان بابا د مړينې نيټه (۱۱۲۸)هجري قمري کال منل شوی دی .دی دپيښور ښار د(هزارخاني) په لويه هديره کې ښخ دی . د ده زيارت ته ډير خلک ور ځي او هر کال د پسرلي په شپږاو ورځو کې د ده پر مزار باندې دمشاعرې غونډه جوړيږي . د ده قبر او ډبر ليک د افغانستان دپښتو ټولنې له خوا په (۱۳۳۶)هجري شمسي يا (۱۹۵۸)ميلادي کال کې جوړ شوی دی .
په پای کې غواړم ووايم د دغې مقالې په ليکنه کې د بيلابيلو انټرنيټي منابعوو او درحمان بابا په ديوان استنادشوی دی . ښايي زما ليکنه ځنې نيمګړتياوې ولري د ټولو ادب دوستانواورحمان دوستانو څخه مخکې له مخکې ښښنه غواړم، داچوته ده چې د رحمان باباهر اړخيز شخصيت په څو مقالو او رسالو نشي څرګنديدای، دا کار هر اړخيزه څيړنه غواړي ، خو ما په خپل توان سره کوشش کړی دی چې د ده روحاني ، ادبي اوفرهنګي شخصيت چې د يو سمندر حيثيت لري، يو څاڅکي راپورته کړم اود ادب دوستانو تنده پرې ماته کړم .

اروا دې يې ښاده وي اودده روحاني او ادبي ډيوې دې تل روښانه وي

په ډيردرنښت او ادبي مينه : انجنيرعبدالقادر مسعود

www.roshanak.nl

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library